

СТАНОВИЩЕ

на

проф. дин Валерия Фол

Относно: Приет за защита дисертационен труд „От култа към хероя към култа към светеца в южнодунавските земи (III – VII век)” за присъждане на образователната и научна степен *доктор* (направление 2.2. История и археология) на Милен Цонев Иванов, редовен докторант в Института по балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол” – БАН, научен ръководител проф. дин Валерия Фол

Милен Иванов е приет за редовен докторант със срок на обучение 3 години, считано от 01.01.2007 г. в Центъра по тракология – БАН (заповед No. 58/ 06.02.2007 г.) след проведен конкурс по шифър 05.08.33. Теория и история на културата. Срокът на докторантурата е удължен с 6 месеца (заповед No. 390/ 15.12.2009 г.) до 01.07.2010 г., със заповед No. 270/ 22.06.2010 г., считано от 01.07.2010 г. М. Иванов е отчислен с право на защита. На 28. 02. 2012 г. трудът на Милен Иванов е обсъден и приет за защита на семинар в Центъра по тракология. По време на своето обучение докторантът е събрал общо от всички дейности 380 кредити при изискуем минимум от 250 кредита. Докторантът е публикувал по темата две статии и една е приета за печат.

Дисертационният труд на Милен Иванов „От култа към хероя към култа към светеца в южнодунавските земи (III – VII век)” се състои от Въведение, пет глави, списък на съкращенията, списък на цитираните антични и средновековни автори, библиография и приложения, общо 310 страници. Темата на дисертацията е изключително трудна и за първи път се разработва в българската историография. Трябва да се има предвид, също така, че обобщаващи разработки за прехода от култа към хероя към култовете към светци не са правени за Югоизточноевропейския регион, а са разглеждани различни аспекти на възможните и сигурни антични реликти във фолклорната култова активност, свързани с конкретни светци. Становището ми за докторската теза на Милен Иванов е от позицията ми на научен ръководител на докторанта.

Мога да изразя задоволството си, че докторантът ясно е поставил своите цели и задачи във Въведението и е синтезирал различните мнения на най-изявените изследователи с необходимия баланс между убеденост и критичност в първа глава „Увод в проблематиката“ на дисертацията. Такъв преглед за пръв път се прави в нашата историография и е доказателство, че М. Иванов е усвоил материала, с който работи. Изследването му като цяло показва, че в прехода от култа към хероя към култа към светеца не бива да се търси религиозен феномен, а развитие на религиозност в конкретна културна среда.

Обширната втора глава „От хероите в тракийската древност до тракийския херос от римската епоха“ е необходимата стъпка от културологична гледна точка за изясняване на културната традиция в Югоизточноевропейския регион и специално в древна Тракия, за може да се премине към разглеждането на тенденциите и особеностите в трансформирането на култа към хероите към култа към светците в южнодунавските земи през периода от III до VII век като необходима предпоставка за утвърждаване на християнството (глава трета). Докторантът умело преодолява разнопосочните и често противоречащи си мнения на учените, които изследват култа и иконографията на тракийския херос, като извежда на преден план културно-историческата тенденция в религиозността, развиваща се към еднобожие. Четвърта глава „От тракийските херои към християнските светци в южнодунавските земи, III – VII век“ е същностна по отношение на темата на дисертацията. В нея са анализирани култът към Св. Дазий, преходът от култа към хероя към култа на светци – воини и конници, лечители и други светци, в които може да се наблюдава тази тенденция. В тази глава докторантът оформя идеята си за трансформационния модел, а именно разглеждането на промените на равнището на каноничната традиция по пътя на противопоставянето (антагонизма) към старите култове и на фолклорното равнище, в което се развива приемствеността на почит към божествените покровители, равнища, които по своята същност се допълват. Докторантът стига до извода, че в южнодунавските земи преходът е непряк и се извършва на базата на асоциативното мислене и универсалии в образността, идеите и ценностите. Този предпазлив извод говори за осъзнаване на сложността на проблематиката и специално при анализа на унаследените топоси на

свещено и утвърждаващите се образи на светците-лечители и светците-воини.

Финалът на дисертационния труд „Вместо заключение: специфика на традициите и трансформационния модел в прехода от култа на хероя към култа на светеца“ показва научна добросъвестност, тъй като освен синтез на заключенията, до които достига, докторантът очертава и новите проблеми, породени след подробния анализ на изворовия материал – писмени и археологически извори, иконографски решения и записи на фолклорна традиция, с които борави.

Дисертационния труд на Милен Иванов е обещание за успешна научна кариера и това и това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Милен Иванов образователната и научна степен „**ДОКТОР**“.

07.05.2012 г.

Проф. дин Валерия Фол

